

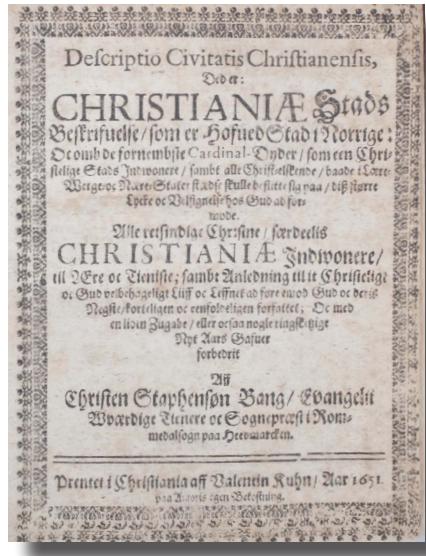
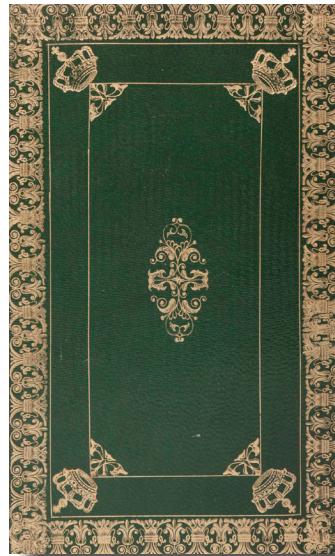
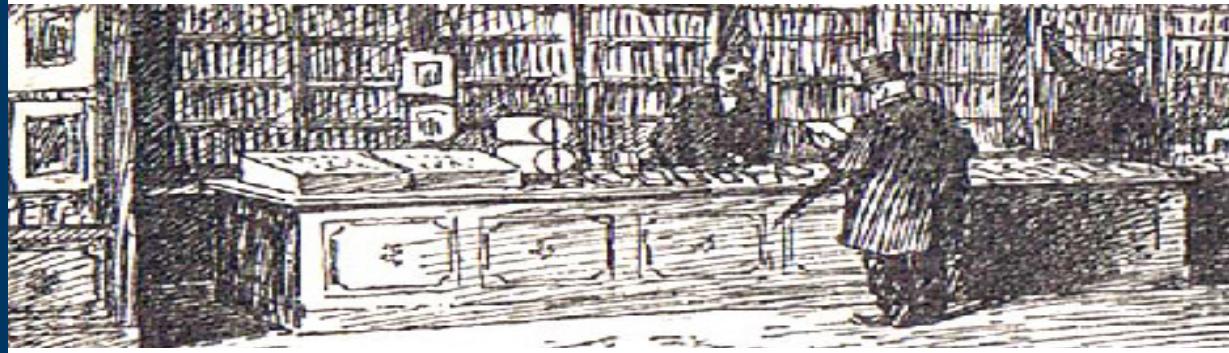
# ANTIKVARIAT

# BRYGGEN

Katalog 58

Descriptio Civitatis - 1651

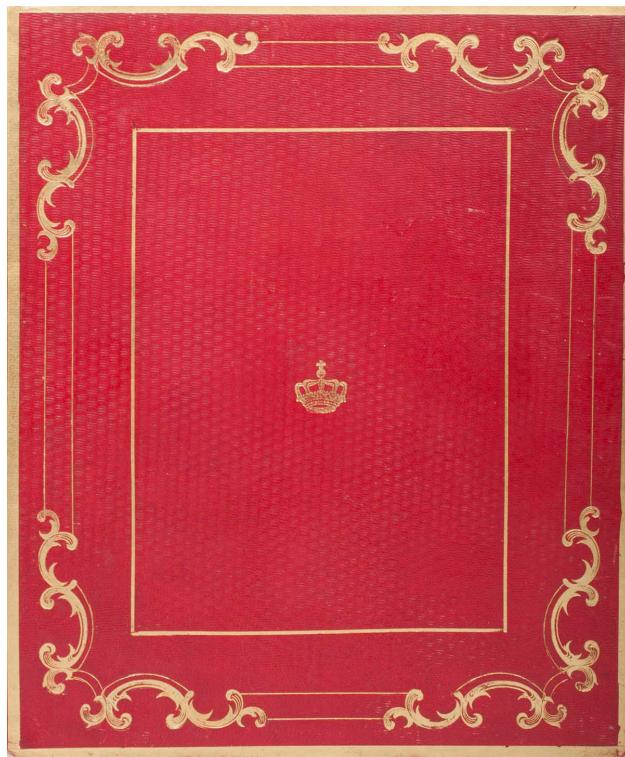
Følgt av en rekke norske bokbind før 1850.



Kjære bokvenn.

Denne gang presenterer antikvariatet et eksemplar av Christen Stephenson Bangs *Christianiae Stads Beskrifelse*, 1651, en av de tidligst trykte bøker i Norge.

Videre følger en liten avdeling av norske bokbind perioden 1800-1850.  
Les mer om denne perioden på side 5.



God lesning!

Bibliofil hilsen

Fredrik Delås  
Antikvariat Bryggen

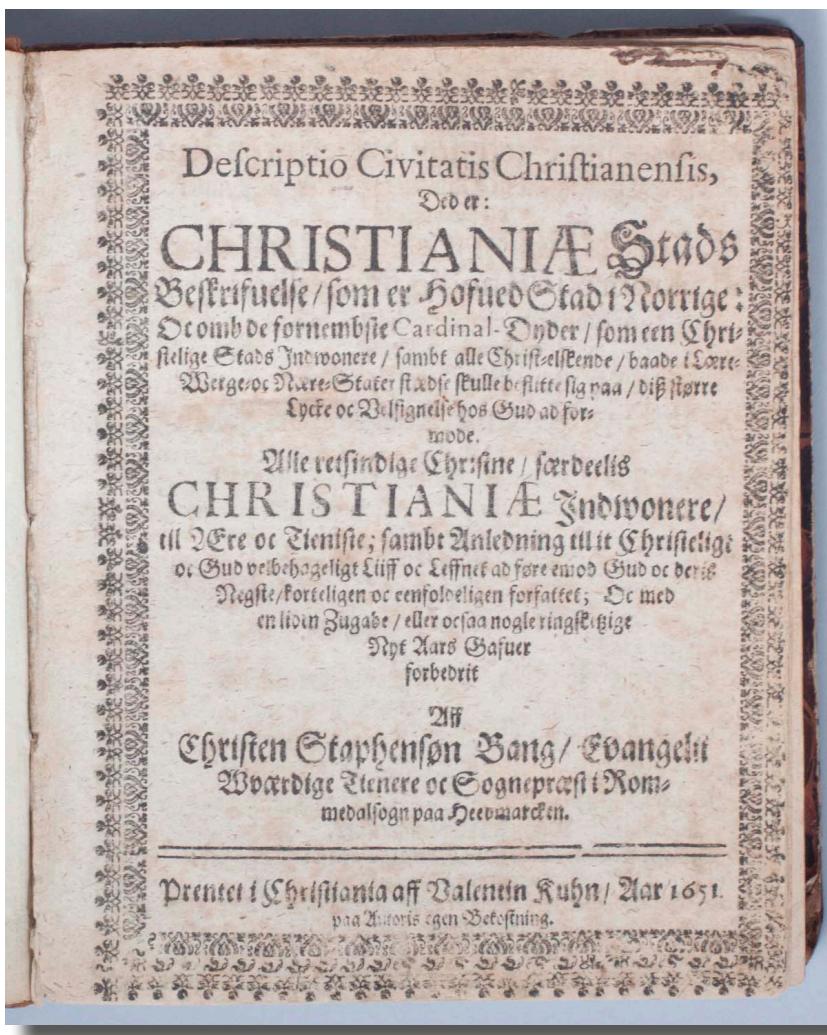
**Antikvariat kjøper gode enkeltobjekter og samlinger.  
Gode priser gis.**

## ANTIKVARIAT BRYGGEN

Bryggeneveien 42 - Bryggen Vestre - 1747 Skjeberg - Telefon 930 22 712  
E-post: post@antikvariat-bryggen.no

WWW.ANTIKVARIAT-BRYGGEN.NO

# VÅR FØRSTE CHRISTIANIA-BESKRIVELSE



## 1. CHRISTEN STAPHENSØN BANG

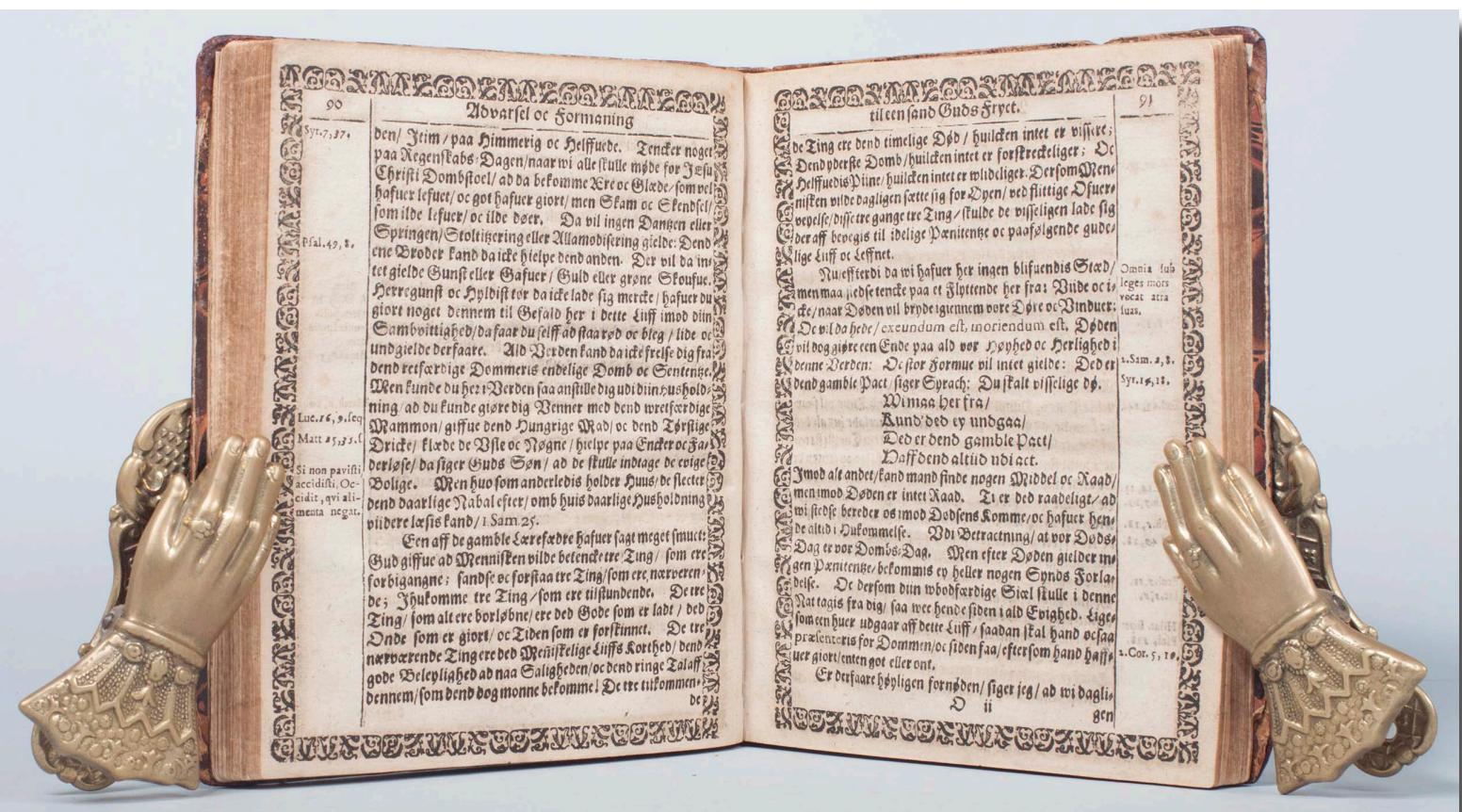
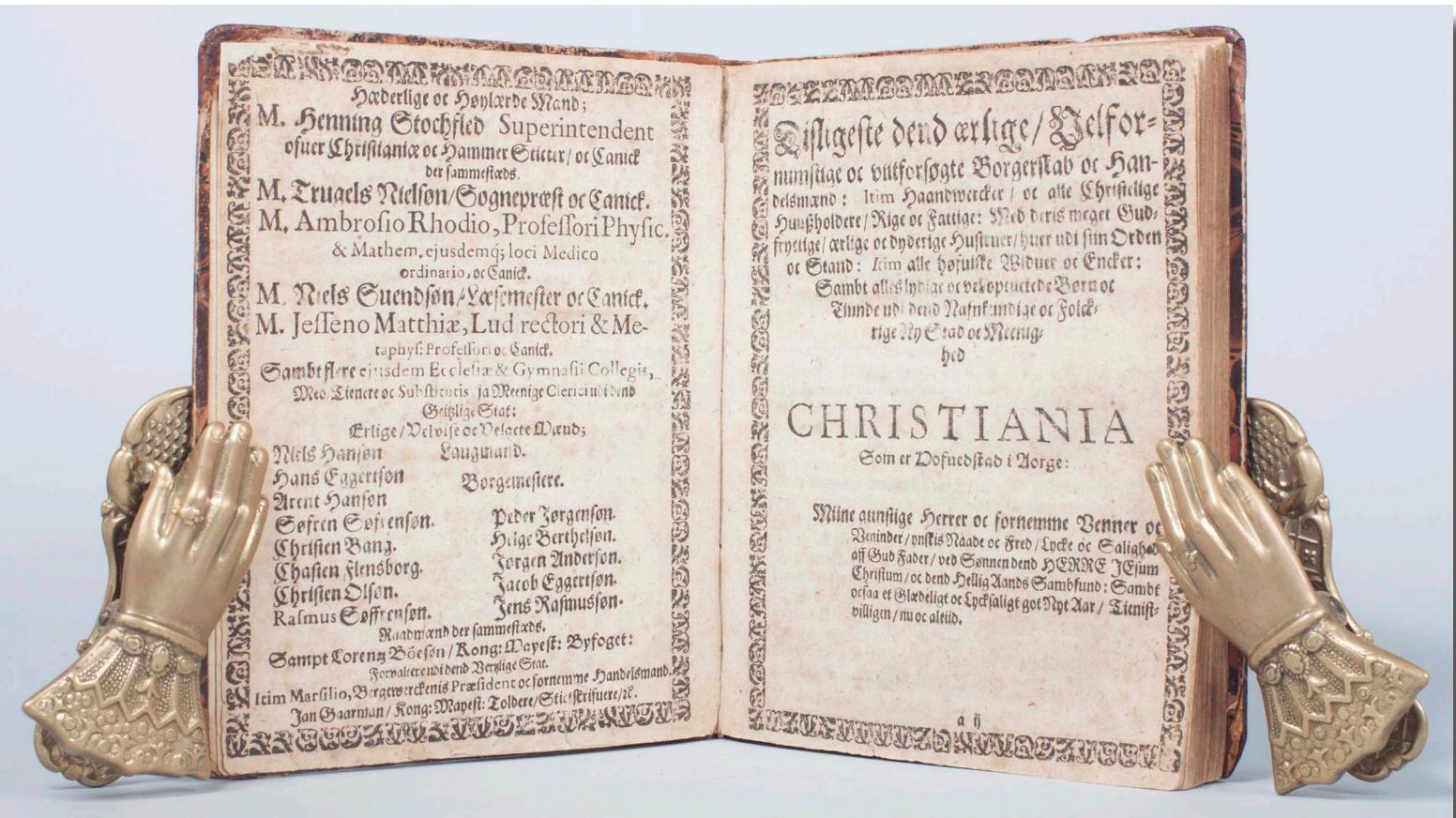
*Descriptio Civitatis Christianensis, ded er: Christianiæ Stads Beskrifelse, som er Hofued Stad i Norriga: oc omb de fornembste Cardinal-Dyder som een Christelige Stads Indwonere, sambt alle Christelskende, baade i Lære-, Werge- oc Nære-Stater stædse skulle beslritte sig paa [...] Alle retsindige Christne særdeelis Christianiæ Indvonere til Ære oc Tieniste; sambt Anledning til it Christeligi oc Gud Velbehageligt Liiff oc Leffnet ad føre emod Gud og deris Negste[...].*

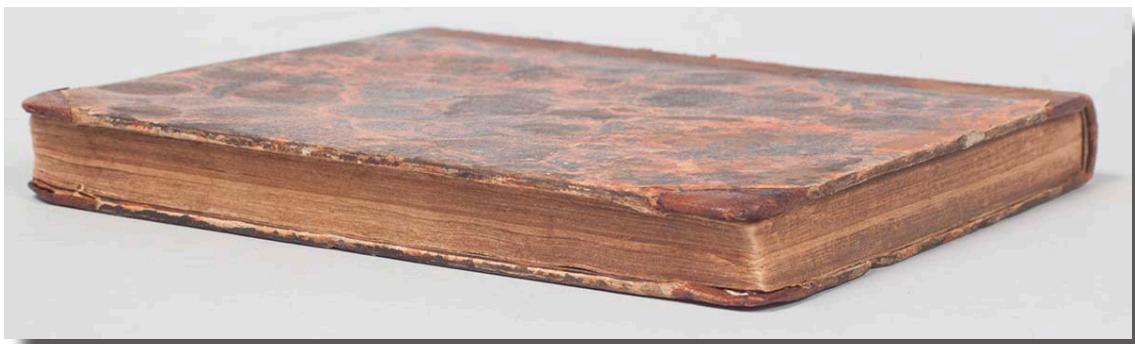
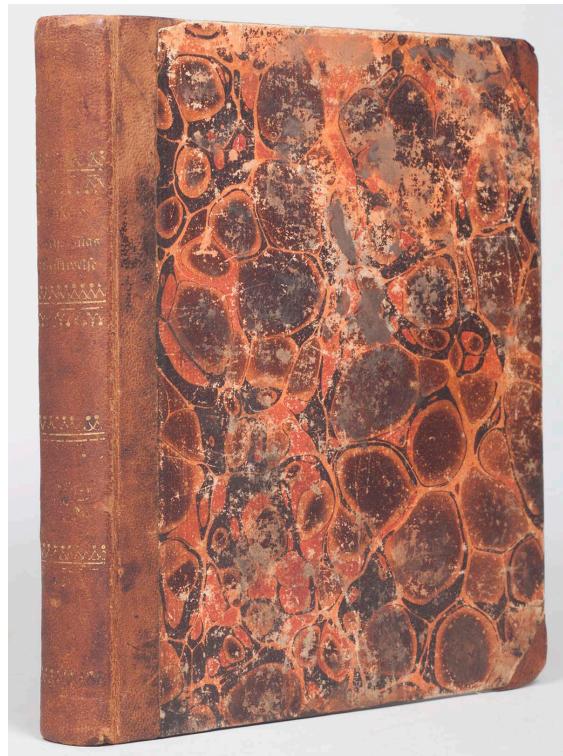
Christiana. Valentin Kuhn. 1651. 31, [1], 247, [3] sider. (to sider paginert 226/227 som utgitt). Liten 4to.

Senere halvskinnbind. Lite reparert kutt i øvre hjørne av forsatsblad [2,5x1,5cm]. Navntrekk i øvre hjørne av tittelblad. Ørlite papirtap i øvre hjørne av første 3 sider (berører ikke tekts). I solid kassett. Herværende eksemplar er det samme som det Claes Nyegaard presenterte i Damms Antikvariats solide referanse-kataloger *100 viktige bøker* [1984] og *Jubileumskatalog* [1994].

43 000,-

Romedalspresten Christen Staphensøn Bang ønsket sitt manuskript "Postilla Catechetica" og andre manuskripter han hadde liggende trykket og utgitt. Da Norge ikke hadde noen boktrykker, forenklet Bang prosessen ved å hente den danske boktrykkeren Tyge Nielsson til Christiania. I 1643 ble den første bok trykket i Norge, en almanakk for året 1644 besorget av Tyge Nielsson. Bang og Nielsson røk etter kort tid uklare, og Nielsson vendte tilbake til Danmark uten at Bang fikk se sitt store manuskript trykket. Tre år senere åpnet boktrykkeren Melchior Martzan en filial i Christiania. Martzan trykket første del av Bangs store verk før han solgte virksomheten videre til Valentin Kuhn, som drev trykkeriet frem til sin død i 1654. Christiania-beskrivelsen ansees nok mer å være en kuriositet fremfor et viktig topografisk verk i norsk historie.





# Norske bokbind 1800-1850



x

Teksten er basert på Astrid Schjoldagers *Bokbind og bokbindere i Norge inntil 1850.*  
[Foreningen for Norsk Bokkunst. 1927.]

På 1800-tallet nådde Christianias bokbindere opp som de første i Norge. På 1500-tallet hadde Bergen ledet med blindtrykte renessansebind, på 1700-tallet Trondhjem med sine speilbind, og nå kom Christiania ikke bare i spissen for de norske byer, men også på høyde med det internasjonale bokbinderhåndverk. De fleste finere bind fra denne tiden var utført i rød saffian, unntatt salmebøker, som gjerne holdtes i en mørkere farge.

**Saffian** = Fåre- eller kalveskinn garvet som marokin. **Marokin** = Skinn og lær fra Marrokansk geit.

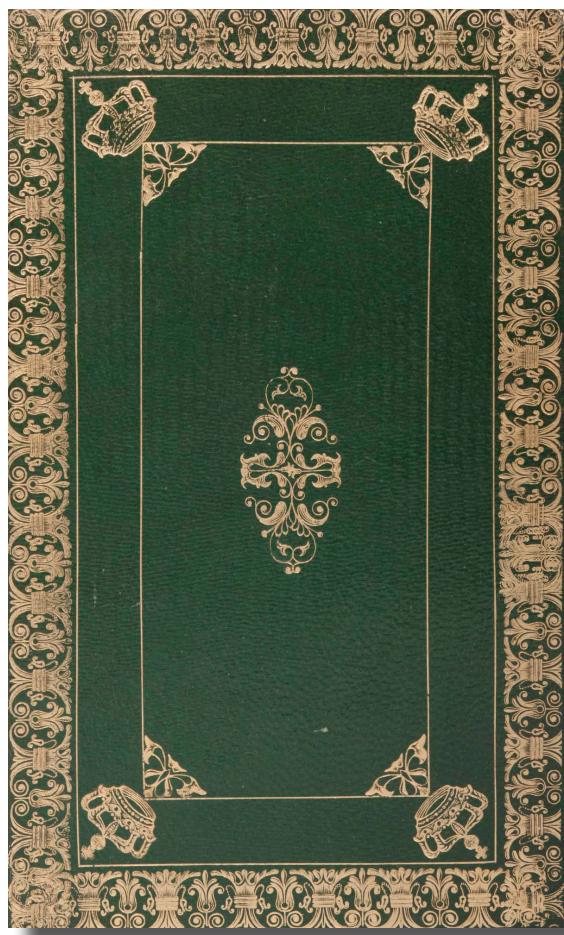
**Johan Christian Hoppe** [borgerskap som bokbinder 1834] var byens beste bokbinder. Spesielt var han kjent for sine bind til slottsbiblioteket for kong Oscar I, alle utført i rød saffian med rike tunge border langs permene og rikt utstyrte rygger med mange forskjellige horisontale border og grunnmønster.

For kongen og i samme stil arbeidet også byens annen store bokbinder **Christian Frederiksen** [borgerskap som bokbinder 1834].

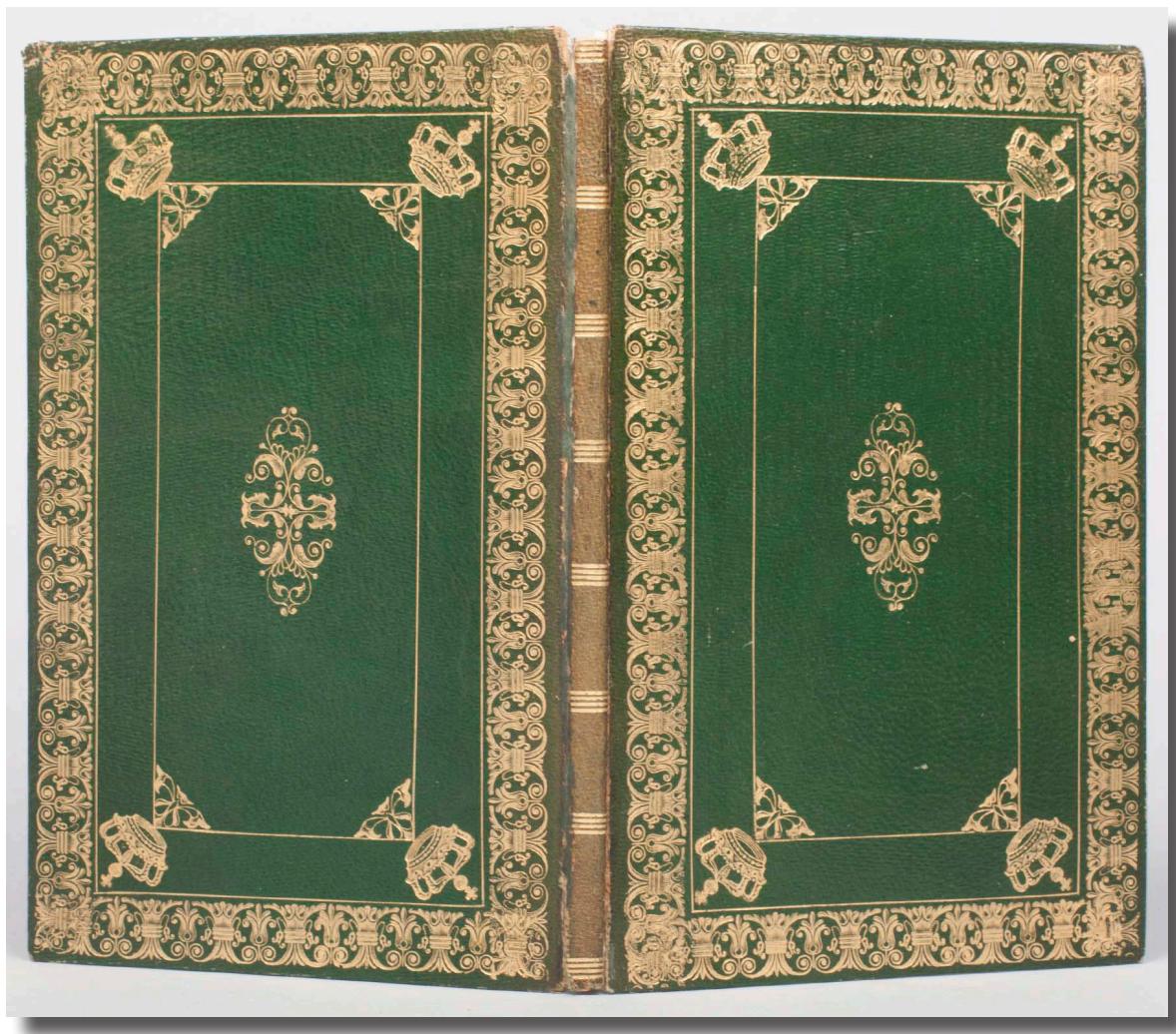
Videre henviser Schjoldager til en forenkling av bindene som inntrer i perioden 1800-1850, som er godt representert blant de følgende siders bind. Forenklingen i bokutstyret gikk først og fremst utover snittet. Schjoldager oppgir at siselering av snittet avtar og forsvinner etter år 1800 (se katalognummer 5). Glatte gullsnitt var det vanligste på finere bøker, og nær sagt alle slottsbiblioteks. Som en simpel imitasjon av gullsnittet ble mange enklere bokers snitt malt sterkt gule (se katalognummer 7+8). Ellers ble det benyttet mange sterke farger, f.eks. grønt; men både marmorering og sprengning / stenkning holdt seg. I forsatsene ser man ofte sterke grelle farger, og nesten alltid står forsatsen i kontrast både til bind og snitt. Papirene var for det meste ensfargede og blanke, når de ikke var i det nye moiré-papir, som imiterte de aller fineste binds silkeforsats (se nummer 3 i katalogen).



# Bøker bundet for Slottsbiblioteket



## GRØNT SAFFIANBIND



### 2. SOPHONIAS CHRISTIAN KRAG

*Læsefrugter, samlede og udgivne.*

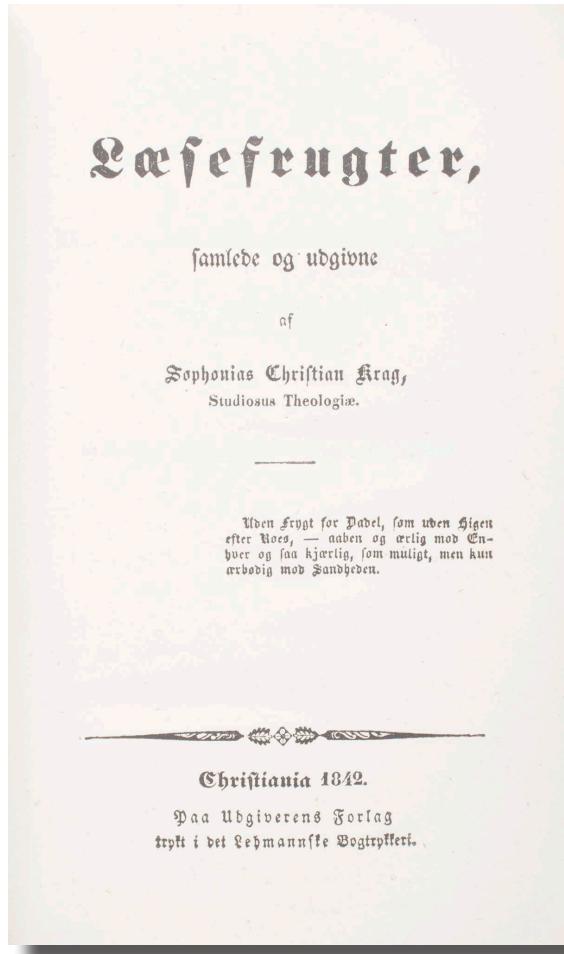
Christiania. Paa Udgiverens Forlag. 1842. 8vo. 18,6x11,5cm.  
[4], 68 sider.

Samtidig grønt saffianbind med rikelig gulldekor. Helt gullsnitt. Sort blomstret forsatspapir.  
Svak slitasje ved kapitéler.

Et utsøkt bind. Med stor sannsynlighet utført i Christiania av Hoppe eller Fredriksen for Kong Oscar I.

3 000,-

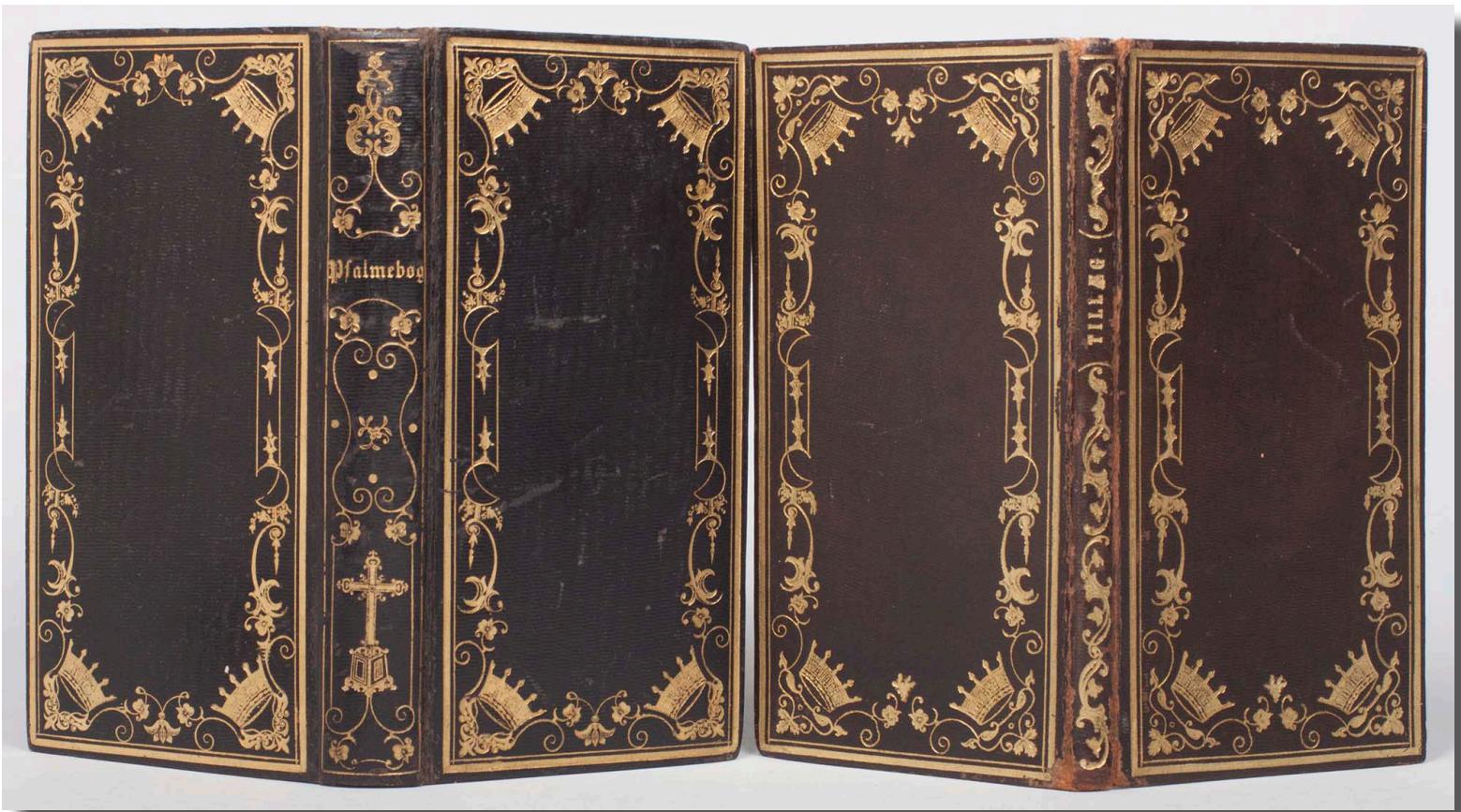
*Sophonias Christian Krag (1803-1865) bekostet og utga sine egne skrifter fra rundt 1839 og nærfrem til sin død.  
Han ble regnet som en Christiania-original.*



Damaskpapir benyttet på forsatser..



## SORTE SAFFIANBIND



Schjoldager: Hoppe-signatur 3b.

3. [-]

*Evangelisk=christelig Psalmebog, tilligemed Collecter, Epistler og Evangelier, Vor Herres Jesu Christi Lidelses-Historie, Kirke samt andre Bønner, til Brug ved Kirke og Huus=Andagt*

+

*Tillæg til den evangelisk=christelige Psalmebog.*

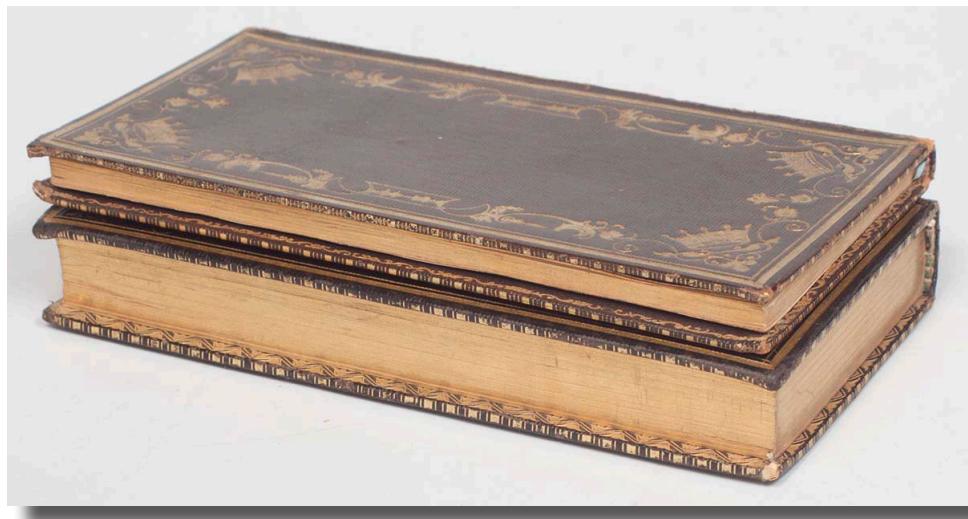
Christiania. Guldborg & Dzwonlowski. 1842. + Fabritius. 1855. 8vo. 15,7x7,7cm.

Begge bind utført i sort saffian med rikelig gulldekor på dekler og rygg. Ytre og indre denteller. Helt gull-snitt. Psalmeboken har et sølvfarget forsatspapir (moiré) med blå dekor. Tillegget har et mønstret sølvfarget forsatspapir (moiré).

Små bruksspor i skinnets overflate, spesielt langs ytre falser av tillegget. Forsatspapiret i tillegget har mørknet i ytterkanter.

4 500,-

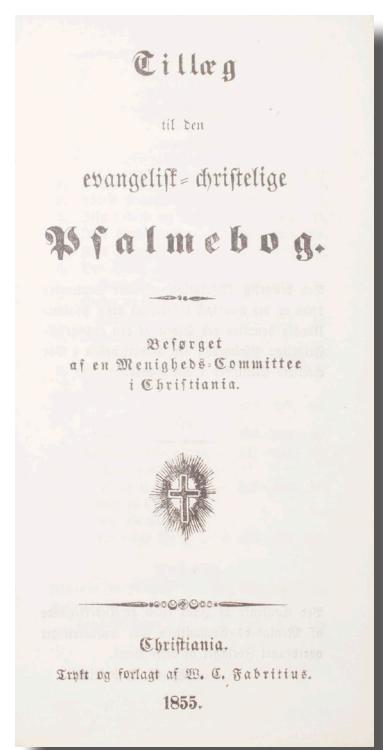
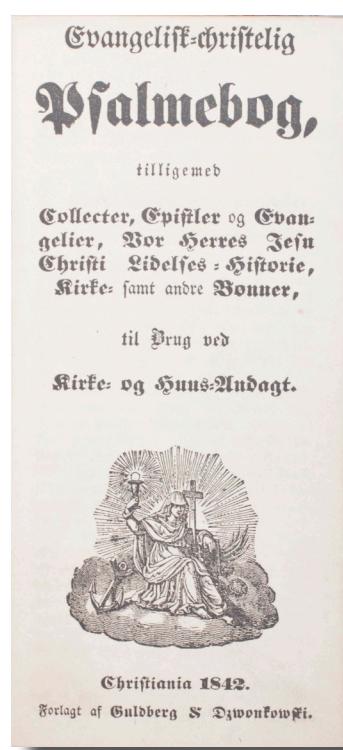
*Begge bind er bundet av Hoppe og skal ha blitt bundet ved ulike tidspunkt. Utførelsen er lignende, men ikke identisk. Bindene skal være utført for prins Oscar, senere kong Oscar I (1844).*



Moirépapir benyttet på forsater i salmeboken.



Moirépapir benyttet på forsater i tillegget.



## RØDT SAFFIANBIND



### 4. LUDVIG CÆSAR MARTIN AUBERT

*Solennia Academica Ob Feleciter Revertentem Diem XXVI Mensis Januarii Augustissimi Regis Caroli Joannis Natalem Celebranda Indicit Collegium Academicum.*

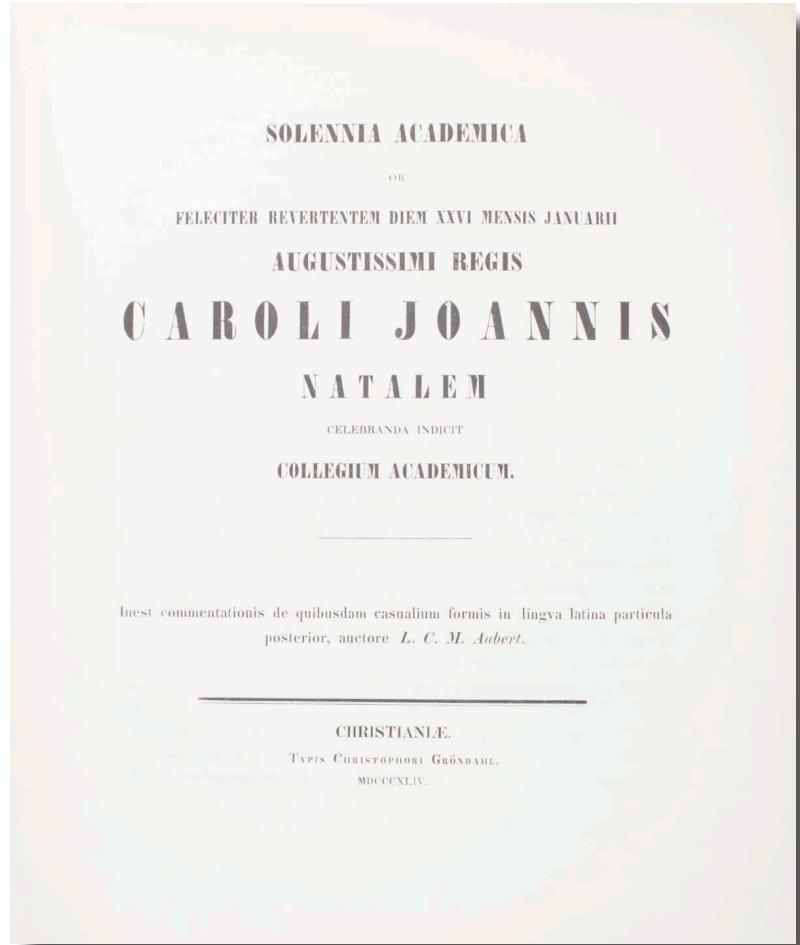
Christiania. C. Gröndahl. 1844. 28 sider. Liten 4to, 24x20,2cm.

Et utsøkt rødt saffianbind med rikelig gulldekor på dekler med krone i senter. Helt gullschnitt. Hjørnerøskener i gull på forsatser.

Nedre del av rygg er sprukket. Indre fremre fals med brist i forsatspapiret. Dette til tross, et fast bind.

Det er sannsynlig at bindet er utført av Hoppe, da han hadde flere bokbinderoppdrag for kong Carl XIV og prins Oscar, senere Oscar I. De fleste av disse bindene ble utført i rød saffian.

**PROVENIENS:** Storsamleren Christian Hammer (1818 Hamar – 1905 Stockholm).  
Hans ex libris “Bibl. Hammer Stockholm”, på forsats.



Inest commentationis de quibusdam casuialium formis in lingua latina particula  
posterior, auctore *L. C. M. Aubert*.

CHRISTIANÆ.

TYPIS CHRISTOPHORI GRÖNDALI.  
MDCCXLIV.



*Detalj fra bokens forsatspapir.*



*Hammers ex libris.*

Norske bokbind  
før  
1850

## SØLVBESLÅTT HELSKINNBind



### 5. L. HARBOE og O. HØEGH GULDBERG

*Psalmebog til Guds Ære og Hans Menigheds Opbyggelse, tilligemed Collecter, Epistler og Evangelier, Lidelses-Historien.*

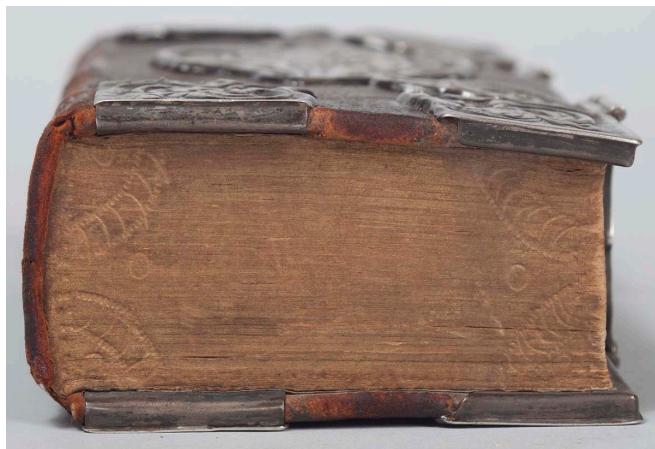
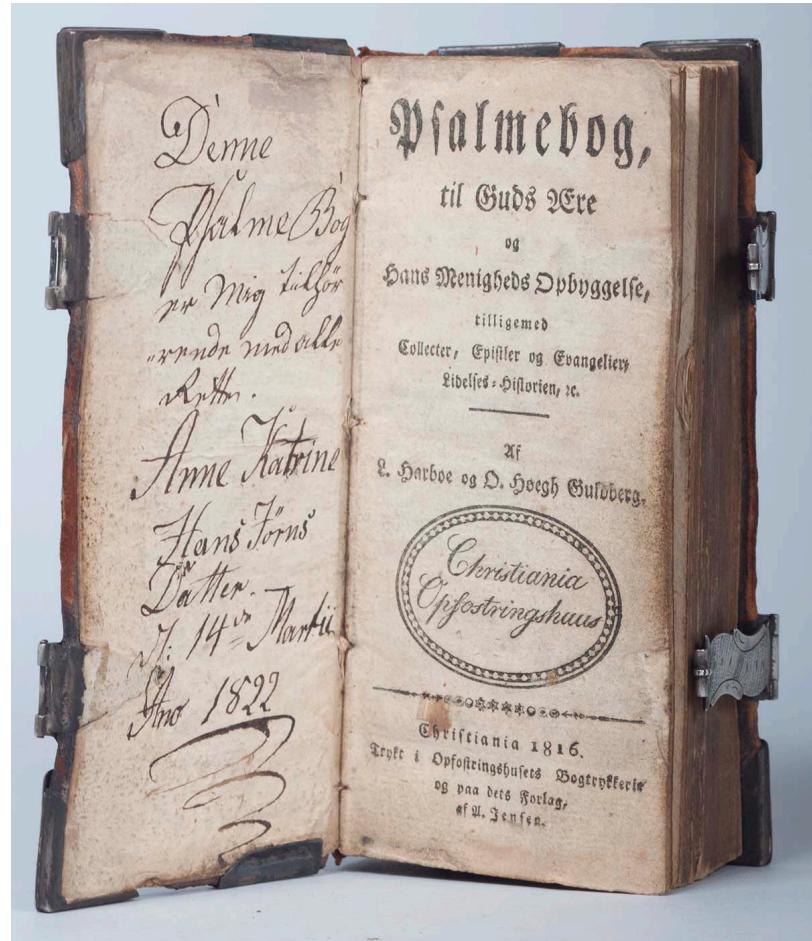
Christiania Opfostringshus. 1816. 8vo. 15,6x7,7cm. 671 sider.

Samtidig brunt fåreskinnsbind over pappdekler med sølvbeslag. Stempelsignatur CO.  
Siselert gullsnitt. Kraftig rokokkobind i såkalt bondeutførelse.

Et par små sår ved kapitéler. Et par mindre steder med tap av skinn på sordekkel. Samtidig eierinskripsjon på forsats. Bindet har klare likhetstrekk med Fig. 99., side 309 i Schjoldagers bok.

10 000,-

*Schjoldager oppgir at disse nyklassiske beslåtte bindene foreligger i få eksemplarer, da genren var i ferd med å dø ut. Det ble ikke laget mange slike bind etter år 1800.*



## HANS JOHANNESEN - CHRISTIANIA



6. [-]

*Evangelisk-christelig psalmebog til Brug ved Kirke- og Huus-Andagt.*

Christiania. Opfostringshuset A. Jensen. 1830.  
[6], 532 sider. 8vo. 16x6,9cm.

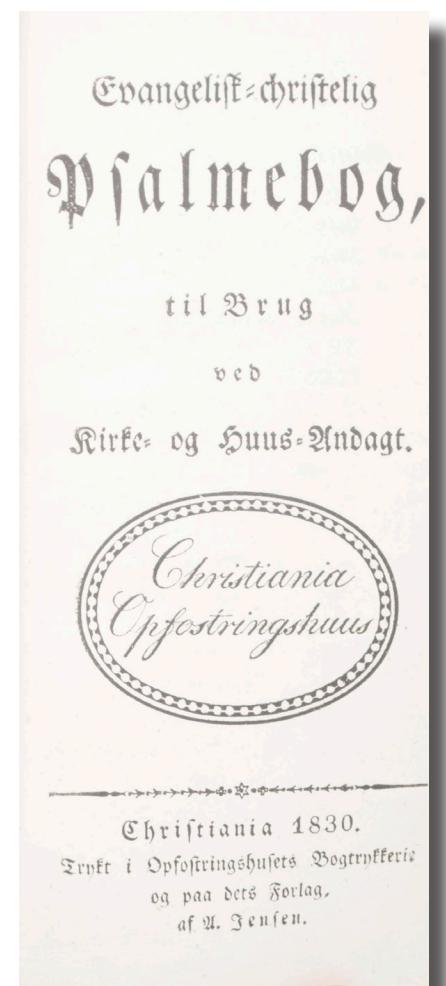
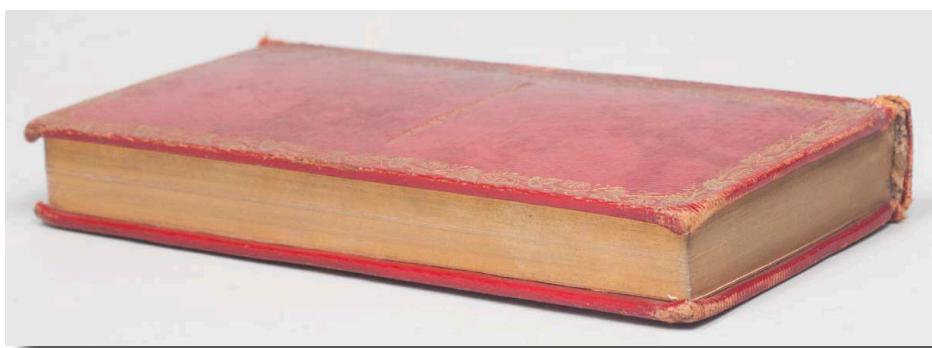
Samtidig rødt saffianbind med rikelig gulldekor på rygg og drueranker i ramme av gull på dekler. Helt gullsnitt. Grønt forsatspapir.

"Alvilde Hervora Arntzen" i gull på fordekkel og "1832" i gull på bakdekkel.

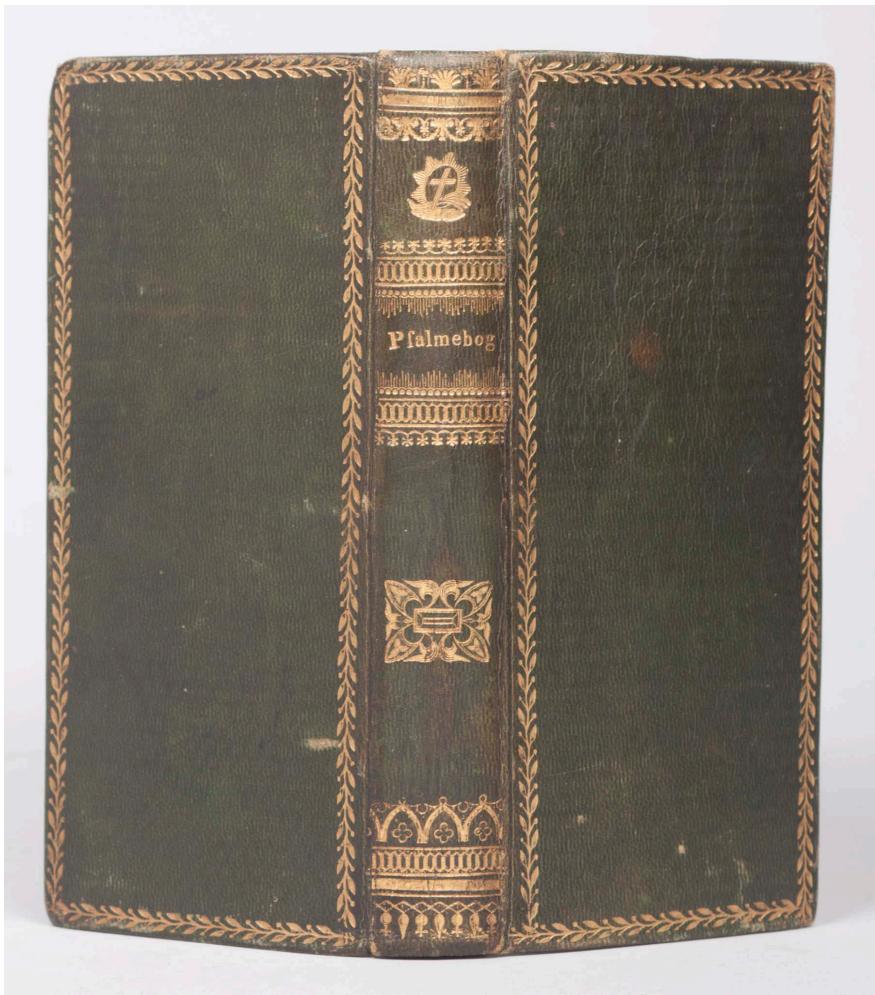
Mørknet rygg. Noe slitasje ved kapitéler.  
Meget svakt støtte hjørner.

Mest sannsynlig bundet av bokbinder Hans Johannessen,  
Christiania. Samme bindutsørelse med identisk dekor i ovre  
del av rygg som neste nummer, hvor han krediteres bindet.

600,-



## HANS JOHANNESEN - CHRISTIANIA



7. [-]

*Evangelisk-christelig psalmebog til Brug ved Kirke- og Huus-Andagt.*

Christiania. Opfostringshuset A. Jensen. 1831. [6], 532, [4] sider. 8vo. 16x6,9cm.

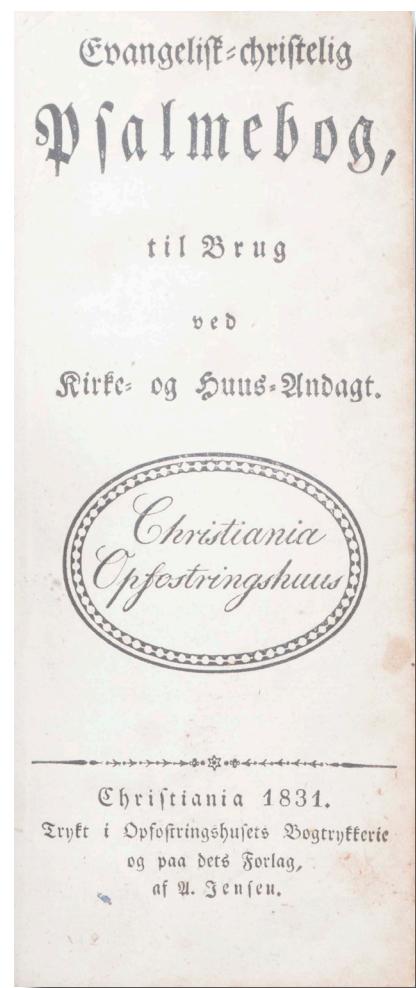
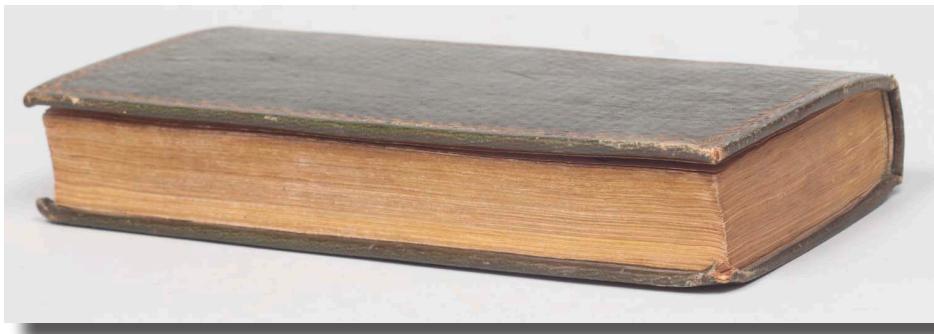
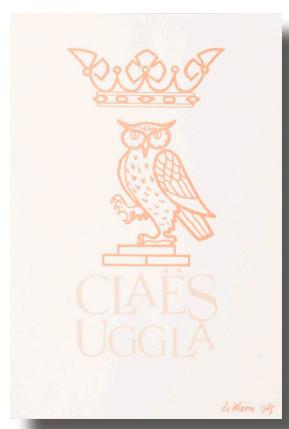
Samtidig grønt saffianbind med rikelig gulldekor på rygg og ramme i gull på dekler. Malt gult snitt. Rosa forsatspapir.

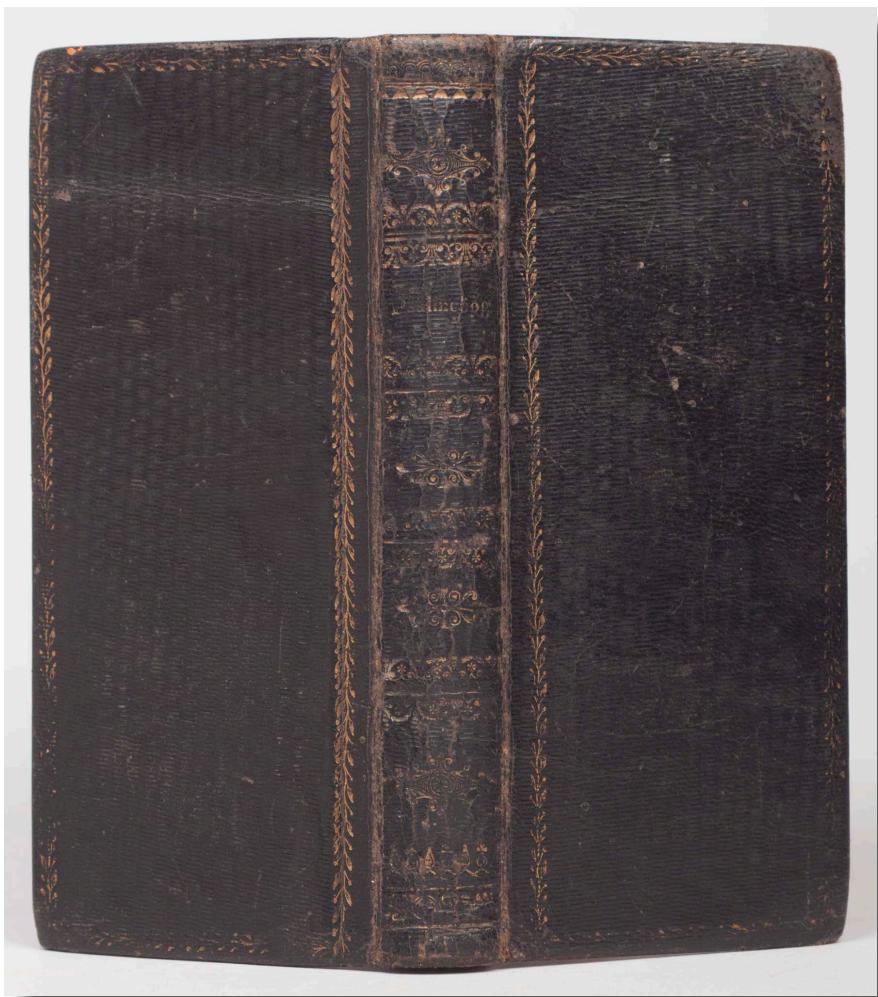
Noen navntrekk datert 1834, 1884 and 1886 på fremre friblad. Senere ex libris, Claes Uggla (Magnus Ugglas far), på forsats.

Boken er i følge kolofonen på siste side bundet av bokbinder Hans Johannessen, Christiania.

Boken er utstyrt med flere av de samme dekor-elementene som er gjengitt på side 267 i Astrid Schjoldagers "Bokbind og bokbindere i Norge inntil 1850".

1 500,-





8. [-]

*Evangelisk-christelig Psalmebog, til-ligemed Collecter, Epistler og Evangelier, Vor Herres Jesu Christi Lidelses-Historie, Kirke samt andre Bønner, til Brug ved Kirke og Huus-Andagt.*

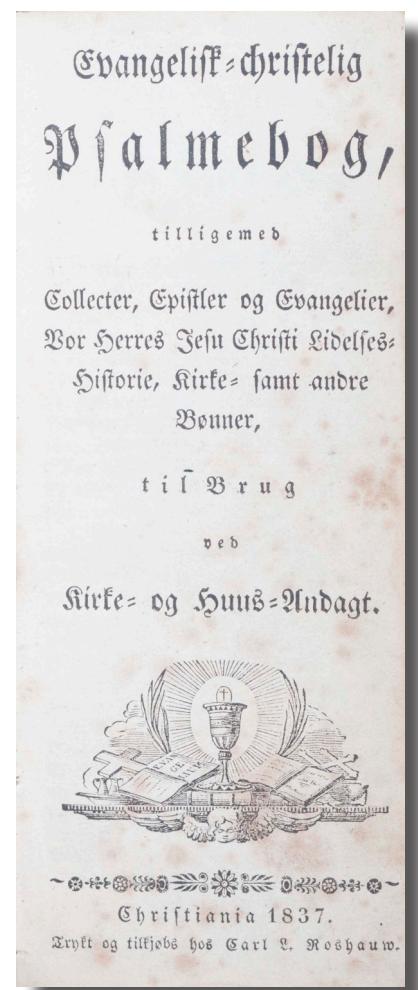
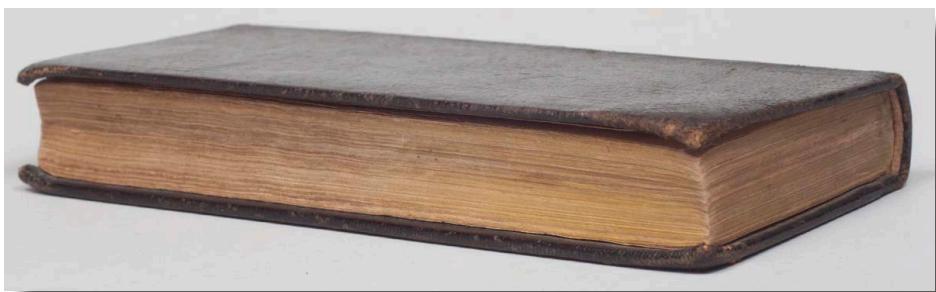
Christiania. Carl L. Rosshauw. 1837.  
526, [2] Sider. 8vo. 17,4x7,4cm.

Samtidig sort saffianbind med rikelig gull-dekor på rygg og ramme i gull på dekler. Malt gult snitt. Rosa forsatspapir.

Gulldekor noe matt. Meget svakt støtte hjørner.

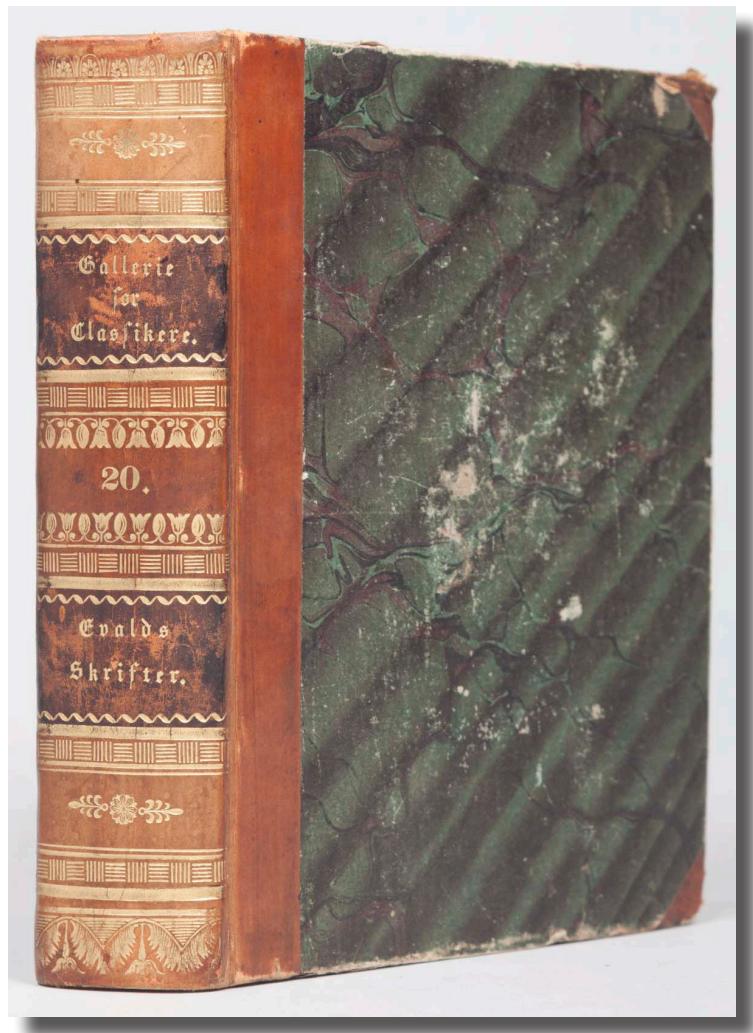
Bindet har likhetstrekk med foregående nummer.

700,-



~ \* ~ \* ~ \* ~ \* ~  
Christiania 1837.  
Trykt og tilljæbs hos Carl L. Rosshauw.

# JOHAN CHRISTIAN HOPPE - CHRISTIANIA



Schjoldager: Hoppe-signatur 3a.

## 9. [JOHANNES EVALD]

*Johannes Evalds udvalgte Skrifter. Redigerte af J. C. Lange. Del I+II.*

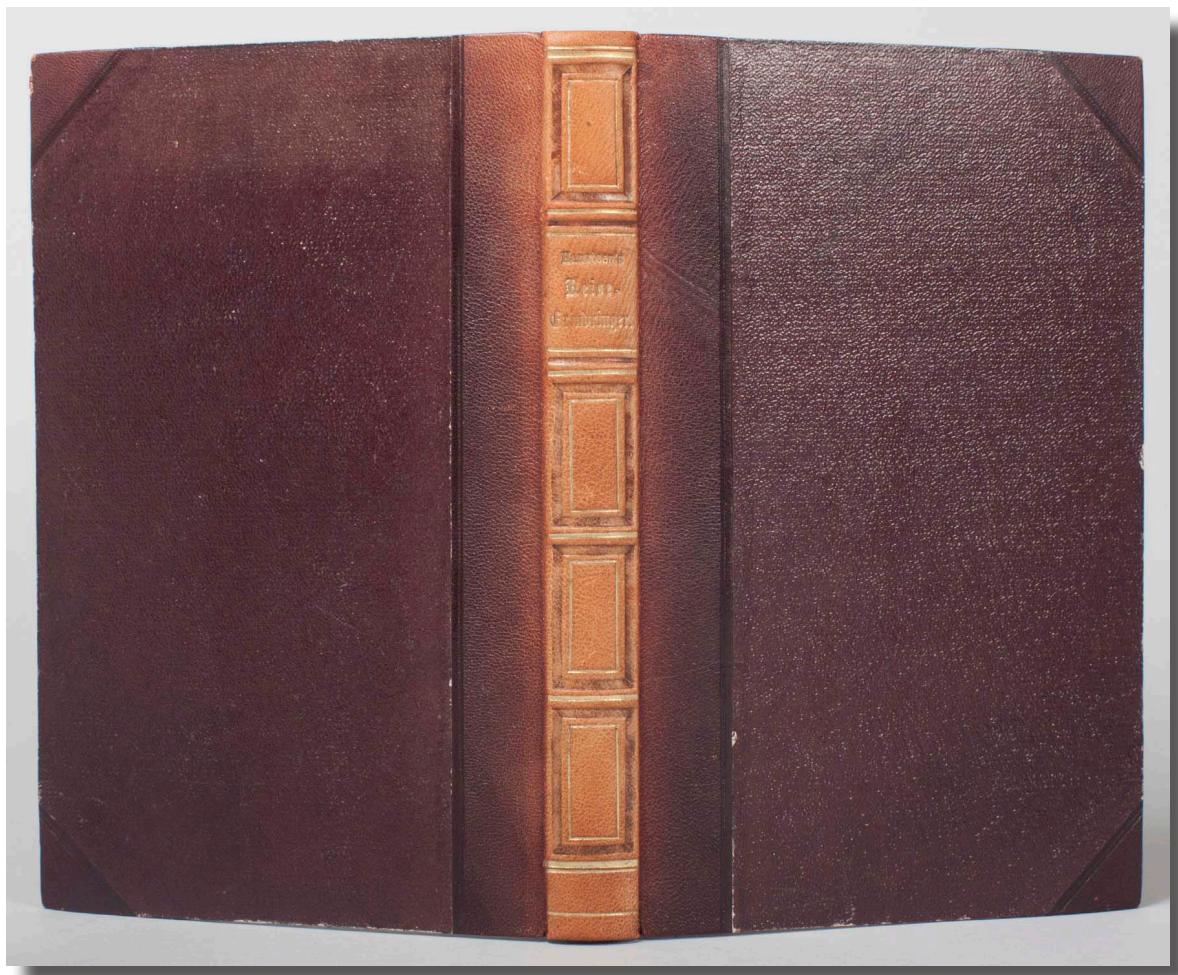
København. 1835 + 1836. Portrett, 382 + VI, 181 sider.

Samtidig halvskinnbind signert C. J. Hoppe. Grønt forsatspapir. Grønt sprengt snitt.

Rygg med svak avskrapning i skinnets overflate. Støtte hjørner.

500,-

## JOHAN CHRISTIAN HOPPE - CHRISTIANIA



Schjoldager: Hoppe-signatur 3c

### 10. CHRISTOPHER HANSTEEN

*Reise-Erindringer.*

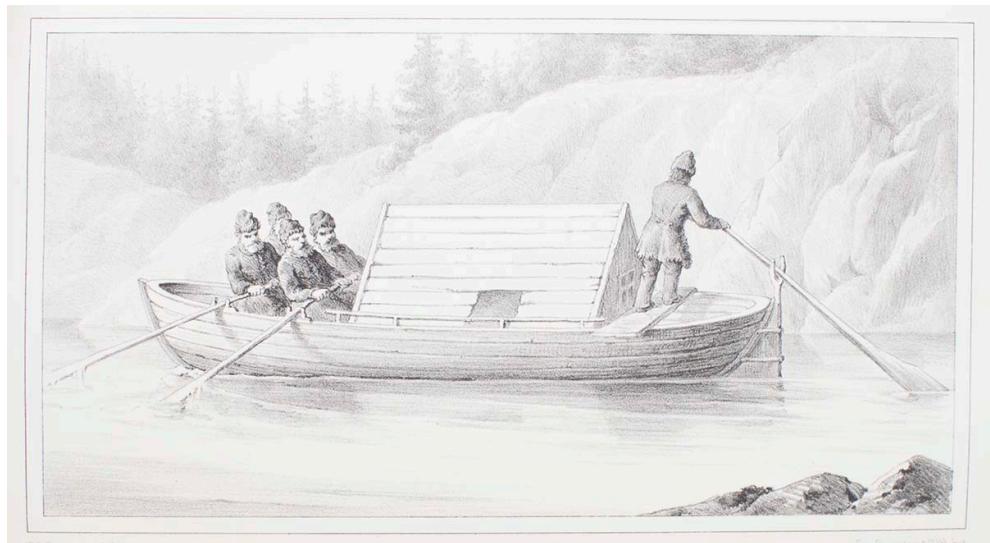
Christiania. Chr. Tønsbergs Forlag. 1859. (8), XVIII, 387, (1)sider.

Samtidig halvskinnbind signert J. C. Hoppe.

Et meget velholdt bind. Solbleket rygg. Senere hilsen på portrettets recto. Usedvanlig frisk materie med aldeles plettfrige plansjer. Alle beskyttelsblad intakte. Velholdt foldekart.



1 500,-



## CHRISTIAN FREDRIKSEN - CHRISTIANIA



### 11. HEINRICH HEINE

*Buch der Lieder. Zweite Auflage.*

Hamburg, Hoffmann und Campe. 1837. Portrett, III-XVI, 364 sider. 8vo.

Samtidig grønt halvskinnbind med rikelig gulldekor på rygg og marmorert overtrekkspapir. Stenket grønt snitt. Grønt forsatspapir. Meget liten slitasje ved kapitéler, et par steder ved ytre fremre fals og ytterst på hjørner.

Et utsøkt bind utført av bokbinder Christian Fredriksen, Christiania. Han fikk borgerskap som bokbinder i 1833 og var, i likhet med Hoppe, blant de foretruksne bokbindere i Christiania når det gjaldt kvalitetsbind. Blant kundene var kongefamilien.

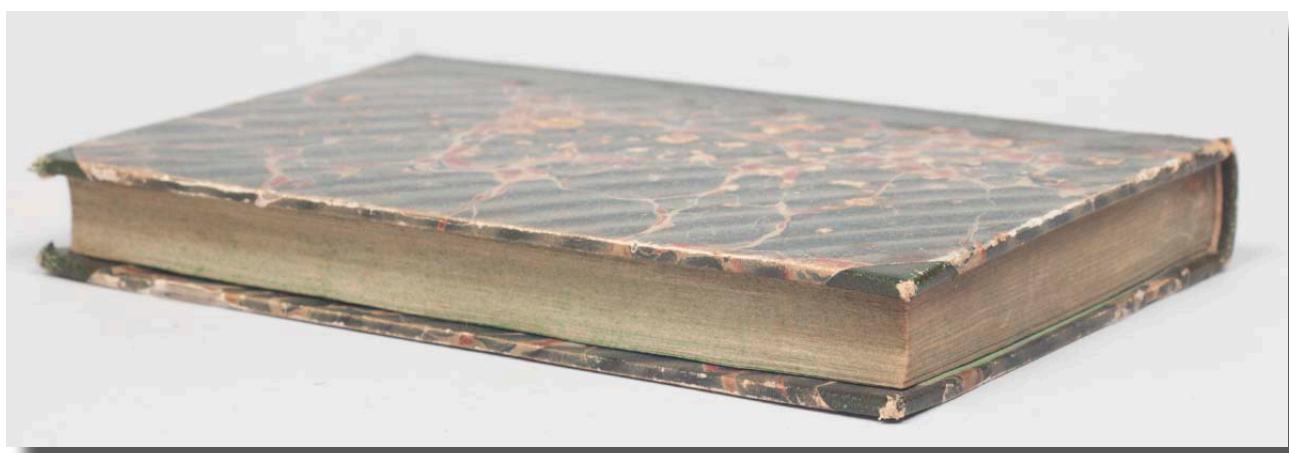
**PROVENIENS:** Carl Kierulfs navn trekk på forsats.

2 000,-

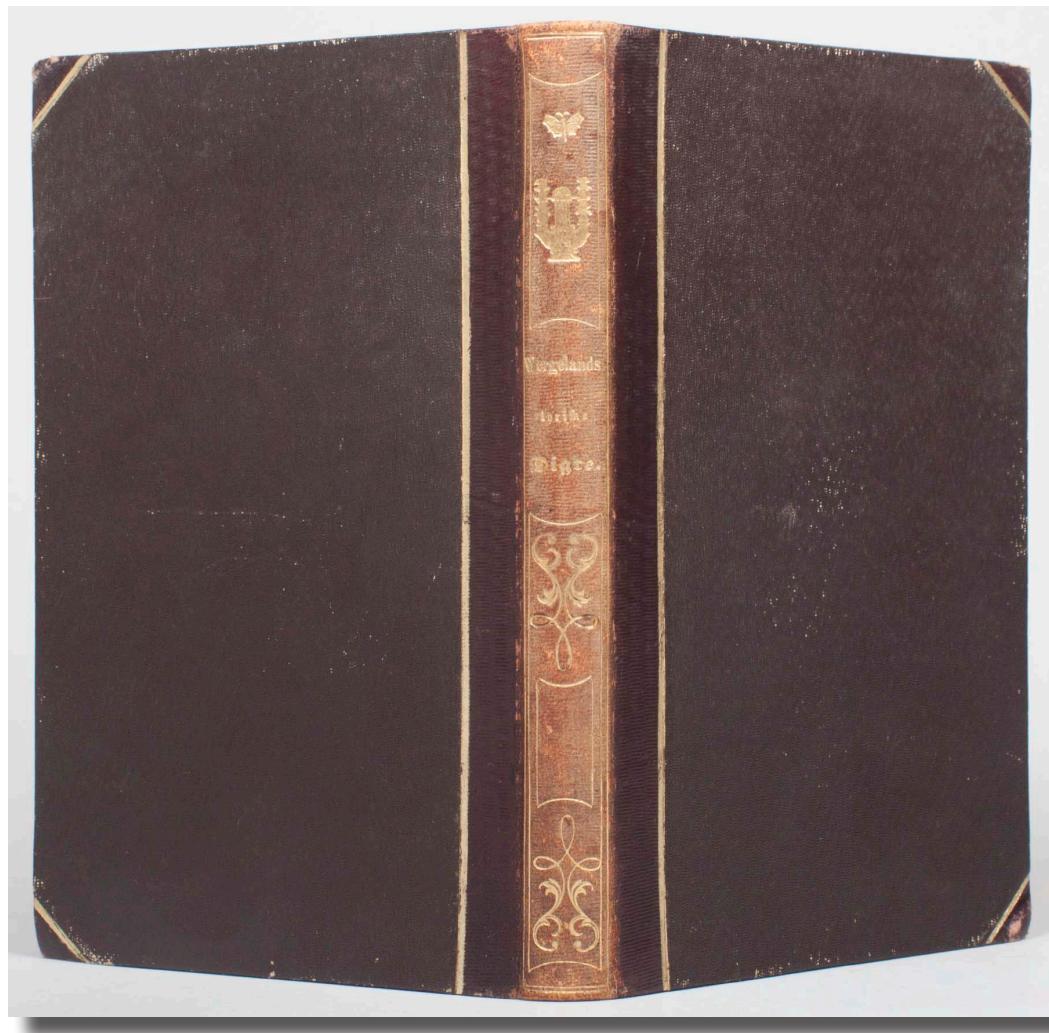
*Ad tittelen, så har denne annenutgaven av "Buch der Lieder" et nyskrevet forord av Heine datert Paris, nyttår 1837. Denne utgaven er vanskelig å finne i god stand.*



Schjoldager: Fredriksen-signatur 2b.



## CHR. ANDREAS FISCHER - CHRISTIANIA



*Indbunden hos  
Chr. Fischer,  
Bogbindler  
i Christiania*

### 12. HENRIK WERGELAND

*Udvalgte Lyriske Digte.*

Christiania. 1846. Forlagt af Chr. Tønsberg. XXIV, 328, (1) sider.

Brunt halvskinnbind med nydelig gulldekor. Bindet er utført av Chr. Andreas Fischer som fikk borgerskap som bokbinder i Christiania 1843.

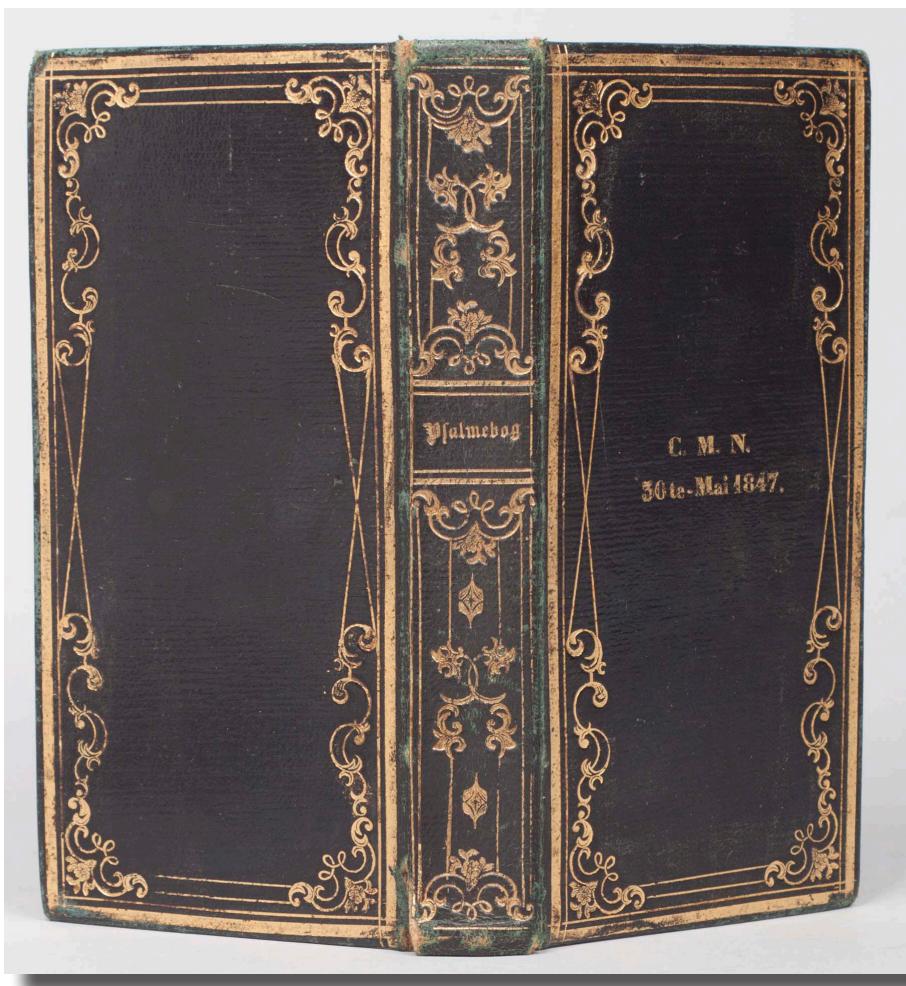
Rygg svakt bleket. Skinnet svakt avskrapet på hjørner. Samtidig navntrekk på friblad. Plettfri materie.

900,-

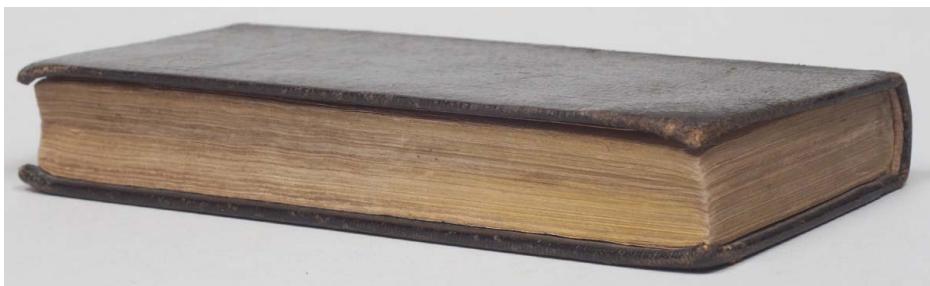


Schiøtz/Ringstrøm variant A, uten tilskrift under "Henr. Wergeland" og 7 knapper i uniformsjakken.  
Trykket på vanlig papir.

## H. NISSEN - LILLEHAMMER



H. Nissens bokbinderetikett.



13. [-]

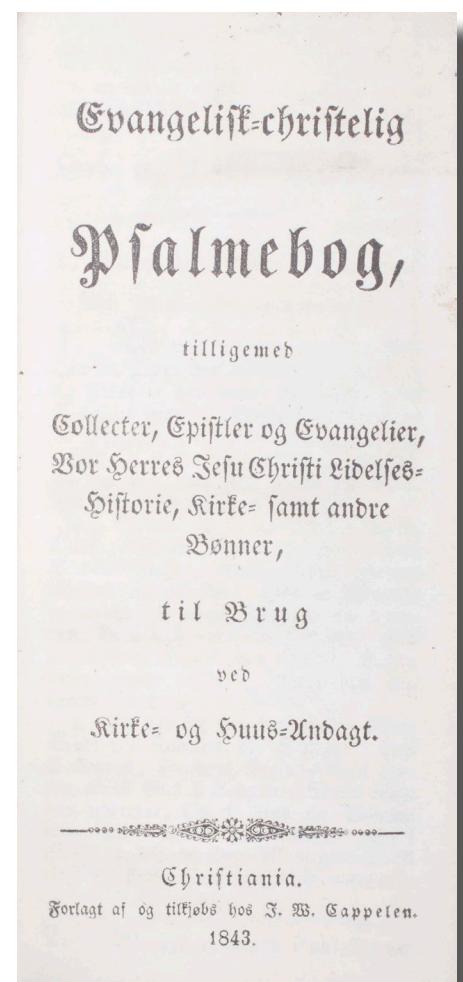
*Evangelisk=christelig Psalmebog, tilligemed Collecter, Epistler og Evangelier, Vor Herres Jesu Christi Lidelses-Historie, Kirke samt andre Bønner, til Brug ved Kirke og Huus=Andagt.*

Christiania. J. W. Cappelen. 1843. 526, [2]  
Sider. 8vo. 16x7,7cm.

Samtidig sort helskinnbind med rikelig gulldekor på rygg og ramme i gull på dekler. Helt gullsnitt. Rosa forsatspapir. "C. M. N. 30te-Mai 1847" i gull på fordekkel. I kartonert kassett.

Små sår i skinnet i ytre falser, spesielt ved overgangen mot kapitéler.

1 500,-



**Antikvariatet er alltid interessert i å kjøpe gode objekter og samlinger.**

**Gode priser gis for gode objekter.**

**Ta kontakt for en uforpliktende samtale.**

**WWW.ANTIKVARIAT-BRYGGEN.NO**

**ANTIKVARIAT BRYGGEN**

Bryggenveien 42 - Bryggen Vestre - 1747 Skjeberg - Telefon 930 22 712

E-post: post@antikvariat-bryggen.no